

УДК 347.73

КРИГІНА Д.Г.

ДО ПИТАНЬ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «МІСЦЕВІ МАЙНОВІ ПОДАТКИ»

У статті розкрито питання визначення змісту поняття «місцеві майнові податки». Обґрунтовано актуальність проблематики забезпечення фінансової основи функціонування територіальних громад. Зазначено, що територіальні громади є первинним суб'єктом місцевого самоврядування. Акцентовано на тому, що окрему частку доходів органів місцевого самоврядування становлять місцеві податки та збори. Визначено низку місцевих майнових податків та їх основні ознаки.

Ключові слова: *місцеве самоврядування, органи місцевого самоврядування, фінансові ресурси, місцеві бюджети, місцеві податки.*

В статье раскрыты вопросы определения содержания понятия «местные имущественные налоги». Обоснована актуальность проблематики обеспечения финансовой основы функционирования территориальных общин. Отмечено, что территориальные общины являются первичным субъектом местного самоуправления. Акцентируется на том, что отдельную долю доходов органов местного самоуправления составляют местные налоги и сборы. Определен ряд местных имущественных налогов и их основные признаки.

Ключевые слова: *местное самоуправление, органы местного самоуправления, финансовые ресурсы, местные бюджеты, местные налоги.*

The article deals with the definition of the content of the concept of “local property taxes”. The urgency of the provision of the financial basis for the functioning of territorial communities has been substantiated. It is noted that territorial communities are the primary subject of local self-government. It is accentuated that a separate share of revenues of local government bodies is local taxes and fees. A number of local property taxes and their main features are determined.

Key words: *local self-government, local self-government bodies, financial resources, local budgets, local taxes.*

Вступ. На сьогодні як ніколи актуальною постає проблематика забезпечення фінансової основи функціонування територіальних громад, які є первинним суб'єктом місцевого самоврядування. Так, згідно з приписами ст. 9 Європейської хартії місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. (ратифікована Україною 15 липня 1997 р.) «органи місцевого самоврядування мають право в межах національної економічної політики на власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень» [2]. Також у відповідному міжнародному договорі зазначається, що принаймні частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування формується за рахунок місцевих податків і зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону [2].

Постановка завдання. Метою статті є здійснення правового аналізу змісту поняття «місцеві майнові податки».

Результати дослідження. У приписах ст. 142 Конституції України зазначається, що матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування є також доходи місцевих бюджетів [4]. Окрему частку відповідних доходів становить надходження від слати місцевих податків і зборів. Так, згідно з приписами ч. 1 ст. 69 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування встановлюють місцеві податки та збори відповідно до Податкового кодексу України. Місцеві податки й збори зараховуються до відповідних місцевих

бюджетів у порядку, встановленому Бюджетним кодексом України, з урахуванням особливостей, визначених Податковим кодексом України [3]. При цьому варто зауважити, що відповідні податки залежно від специфіки об'єкта оподаткування можна поділити на місцеві майнові податки та місцеві немайнові податки.

Місцеві майнові податки не лише становлять значну частку надходжень місцевих бюджетів в Україні, а й є основоформуючим фундаментом фінансових ресурсів муніципальних органів зарубіжних держав. Так, у таких країнах, як Болгарія, Австрія, Румунія, Угорщина, Франція, Словенія, запроваджено значну кількість місцевих податків і зборів, низка з яких є місцевими майновими податками. Водночас на сьогодні немає єдиної уніфікованої системи місцевих майнових податків. Так, у Великій Британії запроваджено тільки один різновид місцевого податку, який також є місцевим майновим податком, – податок на нерухоме майно [1]. Саме податок на нерухоме майно в більшості держав належить до місцевих податків [6].

В Україні станом на сьогодні приписами податкового законодавства визначається низка місцевих майнових податків. До місцевих майнових податків належить податок на майно, який є інтегративно-узагальнюючою категорією для місцевих майнових загальнообов'язкових платежів податкового характеру. Такий підхід зумовлюється змістовим наповненням категорії «податок на майно» та характером закріплення її інтегративних складників. У пп. 10.1.1 п. 10.1 ст. 10 Податкового кодексу України зазначається, що до місцевих податків належить податок на майно. У свою чергу із системного тлумачення приписів п. п. 10.2 та 10.3 ст. 10 Податкового кодексу України та безпосередньо положень ст. 265 Податкового кодексу України («Склад податку на майно») постає, що структурно категорія «податок на майно» (див. рис. 1) включає в себе такі елементи:

- а) транспортний податок (п. 10.2 ст. 10 Податкового кодексу України – «податок на майно в частині транспортного податку»);
- б) плату за землю, тобто земельний податок (п. 10.2 ст. 10 Податкового кодексу України – «податок на майно в частині плати за землю»);
- в) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (житлову та/або нежитлову нерухомість).

Рис. 1. Схематичне відображення структури місцевих майнових податків

При цьому місцеві майнові податки можуть бути обов'язковими або ж необов'язковими до встановлення відповідними представницькими органами місцевого самоврядування (місцевими радами). Так, згідно з приписами п. 10.2 ст. 10 Податкового кодексу України місцеві ради обов'язково встановлюють транспортний податок та плату за землю.

Що ж стосується податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, то його встановлюють у порядку прояву колективного розсуду з боку місцевої ради. Відповідний різновид місцевого майнового податку є необов'язковим для його встановлення конкретними місцевими радами (п. 10.3 ст. 10 Податкового кодексу України). Водночас варто зазначити, що в тому випадку, коли відповідний місцевий майновий податок уже був встановлений місцевою радою, він стає обов'язковим до сплати зобов'язаними учасниками податкових відносин. Тобто механізм запровадження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, має диспозитивний

характер, проте після факту встановлення такого місцевого майнового податку запускається імперативний механізм акумуляції надходжень від його сплати.

Процедурний механізм встановлення місцевих майнових податків встановлений приписами п. 12.3 ст. 12 Податкового кодексу України. Для того щоб забезпечити належне справляння відповідного місцевого майнового податку, місцева рада повинна закріпити елементи правового механізму конкретного податку. У межах положень пп. 12.3.2 п. 12.3 ст. 12 Податкового кодексу України зазначається, що під час прийняття рішення про встановлення місцевих податків і зборів обов'язково визначаються об'єкт оподаткування, платник податків і зборів, розмір ставки, податковий період та інші обов'язкові елементи, визначені ст. 7 Податкового кодексу України, з дотриманням критеріїв, встановлених розділом XII Податкового кодексу України («Податок на майно») для відповідного місцевого податку чи збору [5]. Із зазначеного вбачається, що чинним податковим законодавством фактично визначається необхідність дублювання в межах актів органів місцевого самоврядування приписів чинного податкового законодавства.

З аналізу категорії «місцеві майнові податки» постає, що їй притаманна низка специфічних іманентних рис. Так, до основних ознак місцевих майнових податків можна віднести такі:

- мають дворівневий характер їх встановлення – законодавчий (шляхом визначення Верховною Радою України конкретного місцевого майнового податку та його елементів, що реалізується шляхом прийняття окремого нормативно-правового акта, що стосується сфери оподаткування) та муніципально-установчий (шляхом прийняття представницькими органами місцевого самоврядування відповідних рішень про встановлення місцевих податків і зборів);
- мають системно-інтегративну структуру (податок на майно є узагальнюючою категорією, що включає такі елементи, як транспортний податок, плата за землю, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки);
- характеризуються специфічним об'єктом оподаткування, яким є об'єкт майнового права (транспортний засіб, житловий будинок, земельна ділянка тощо);
- формують дохідну частину місцевих бюджетів;
- територіальність їх встановлення та сплати – на базі конкретної територіальної громади.

Як уже зазначалося, окремі місцеві майнові податки є обов'язковими до встановлення (транспортний податок та земельний податок). При цьому варто зауважити, що через процедурну непослідовність місцеві ради можуть не прийняти рішення про встановлення відповідних місцевих загальнообов'язкових платежів податкового характеру. Однак такий стан справ не означає, що платники податків, які проживають у межах відповідної територіальної громади, будуть звільнені від обов'язку сплати цих податків. Так, у межах приписів чинного податкового законодавства отримав своє нормативне закріплення гарантійно-забезпечувальний механізм реалізації змістовних вимог чинного податкового законодавства (з приводу обов'язковості встановлення та сплати окремих місцевих податків).

Відповідно до положень пп. 12.3.5 п. 12.3 ст. 12 Податкового кодексу України в разі, якщо сільська, селищна, міська рада або рада об'єднаних територіальних громад, що створена згідно із законом і перспективним планом формування територій громад, не прийняла рішення про встановлення відповідних місцевих податків і зборів, що є обов'язковими згідно з нормами Податкового кодексу України, такі податки до прийняття рішення справляються з огляду на норми Податкового кодексу України із застосуванням їх мінімальних ставок, а плата за землю справляється із застосуванням ставок, які діяли до 31 грудня року, що передувє бюджетному періоду, у якому планується застосування плати за землю [5]. Тобто законодавцем було сформульовано правовий механізм, за посередництва якого забезпечуються стабільність надходжень до місцевих бюджетів. Фактично окреслений гарантійний механізм спрямований на нівелювання потенційно можливих проявів колективного нігілізму з боку депутатів відповідних місцевих рад.

Висновки. Таким чином, з аналізу правової природи місцевих майнових податків постає, що відповідна категорія є специфічним і водночас багатогранним явищем. Можемо резюмувати, що під місцевими майновими податками необхідно розуміти загальнообов'язкові платежі податкового характеру, які стягуються з власників (володільців) об'єктів майнових прав (транспортних засобів, земельних ділянок, нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки (житла/нежитлових приміщень)) у силу закону (Податкового кодексу України) та актів органів місцевого самоврядування (рішень місцевих рад) із метою забезпечення належного функціонування муніципальних (локально детермінованих) утворень.

Список використаних джерел:

1. Букина И. Современные тенденции налогового администрирования в зарубежных странах. Мировая экономика и международные отношения. 2009. № 7. С. 37–42.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування: міжнародний документ від 15 жовтня 1985 р. (у редакції від 16 листопада 2009 р.). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР (у редакції від 31 грудня 2017 р.) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр/paran1013#n1013>.
4. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (у редакції від 30 вересня 2016 р.) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
5. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI (у редакції від 1 січня 2018 р.) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran210#n210>.
6. Налоги и налогообложение: учебник и практикум для академического бакалавриата / под ред. Г.Б. Поляка. 2-е изд. М.: Юрайт, 2017. 474 с.

УДК 351.74 (477)

КУБАЄНКО А.В.

**ДОВІРА ДО ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР
ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ**

У статті розглядається рівень суспільної довіри та підтримки громадян до роботи органів Національної поліції, а також ступінь задоволеності їхньою діяльністю. Автором вказуються причини зниження рівня довіри до органів поліції. На основі статистичної інформації та результатів соціологічних опитувань виявлено основні чинники, що впливають на довіру до органів Національної поліції України. Встановлено, що висока довіра до органів поліції сприяє взаємодії населення з правоохоронними органами та громадськими формуваннями у протидії злочинності.

Ключові слова: органи поліції, система правоохоронних органів, реформа системи органів поліції, оцінка ефективності діяльності органів поліції, довіра до органів поліції.

В статье рассматривается уровень общественного доверия и поддержки граждан к работе органов Национальной полиции, а также степень удовлетворенности их деятельностью. Автором указываются причины снижения уровня доверия к органам полиции. На основе статистической информации и результатов социологических опросов выявлены основные факторы, влияющие на доверие к органам Национальной полиции Украины. Установлено, что высокое доверие к органам полиции способствует взаимодействию населения с правоохранительными органами и общественными формированиями в противодействии преступности.

Ключевые слова: органы полиции, система правоохранительных органов, реформа системы органов полиции, оценка эффективности деятельности органов полиции, доверие к органам полиции.

In the article considered the level of the public trust and support from citizens to the National Police work and degree of satisfaction with their activities as well. Author indicates the reasons for reducing the trust level to the police. On the base of